

Заняття 4: «Давня Україна».

Мета:

- 1) Освітня:** з'ясувати з учнями кого називають давніми мешканцями України; дослідити час їх життя, побут, основне їх заняття; ознайомити учнів з племенами киммерійців, трипільців, скіфів, слов'ян, які заселяли територію України в давнину; дослідити, які пам'ятки культурної спадщини часів Київської Русі збереглися до наших днів.
- 2) Розвиваюча:** розвивати визначати головне в навчальному матеріалі; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне, наводити приклади; розвивати вміння міркувати, правильно висловлювати свою думку.
- 3) Виховна:** виховувати в учнів шанобливе ставлення до давніх мешканців нашої держави та їх культурних надбань, любов до історичного минулого України.

Тип заняття: засвоєння нових знань

Очікувані результати:

Після цього заняття учні зможуть:

- ✓ Розповідати про племена та народи, що заселяли територію України в давнину;
- ✓ Характеризувати на основі історичного тексту спосіб життя та заняття наших предків;
- ✓ Розказати, що за наука археологія та хто такий археолог;
- ✓ Пояснити, як називалися давні могили заможних скіфів;
- ✓ Безпомилково називати видатних діячів того часу, які внесли визначний вклад в розвиток нашої держави;
- ✓ Виокремлювати в тексті головне й другорядне;
- ✓ Висловлювати своє ставлення до історичних подій, явищ і діячів, пропонованих для вивчення;

Практичне застосування :

Після вивчення теоретичного блоку заняття учні отримають інформацію про архіологію, як науку, яка вивчає історію людства на основі викопних знахідок і можливо це вплине на вибір професії в майбутньому. Історичні постаті та древні

народи можуть надихнути на поглиблене вивчення історичного минулого України і вплинути на подальший вибір професії, можливо історик.

Теоретичний блок:

ЯКІ НАРОДИ ЖИЛИ НА ТЕРИТОРІЇ ДАВНЬОЇ УКРАЇНИ?

Землю, де живе тепер український народ люди населяють з давніх-давен - багато тисяч років. До недавнього часу вважалося, що люди на українських землях з'явилися 150-200 тис. років тому. Але порівняно недавні знахідки археологів «відсунули» межу заселення в ще більш далеке минуле. Впродовж усього цього часу один одного змінювали культури, про які ми знаємо лише по знахідках археологів і результатах їх досліджень.

Археологія - наука, яка вивчає історію людства на основі викопних знахідок. До археологічних пам'яток належать: стоянки, поселення, поховання, різні типи знарядь праці, зброї, посуду, прикрас, предмети побуту і мистецтва. Науковці, які ці дослідження проводять, відповідно називають – **археологами**.

Першовідкривач і засновник української археології, подвижник, автор наукових відкриттів був **Вікентій Хвойка** (1850-1914). Він був, зокрема, першовідкривачем ранньослов'янських археологічних культур на території України і пам'яток давнього Києва, започаткував нову наукову добу в дослідженнях палеоліту України.

Давні люди з'єднувалися у племена,. Племена склалися з родів. Рід мав свої традиції: шанували пам'ять предків. Безпосередні **предки українців - давні слов'яни**. До них належать також білоруси, росіяни, поляки, чехи, словаки та інші народи Європи. Мова сучасних слов'янських народів вказує, що вони пішли з одного коріння.

Найвидатніші слова цих народів схожі. Скажімо, такі, як мати, брат, сестра, око, рука, перші числа - один, два, три тощо.

Жили слов'яни у напівземлянках або хатах, стіни яких будували з лози та глини. У такому приміщенні обов'язково **була піч**. Усім необхідним для життя слов'яни забезпечували себе самі. Вони займалися землеробством і скотарством, використовували залізні знаряддя праці, знали чимало ремесел. Завдяки цьому слов'яни мали змогу торгувати. У давнину слов'яни, як чимало інших народів, були **язичниками** — тобто вклонялися багатьом богам, які уособлювали сили природи та різні сторони життя людини (наприклад, бог Перун — грім з блискавками, богиня Лада — кохання і шлюб).

До слов'ян на нинішніх українських землях жили, змінюючи один одного, інші народи. Сильний народ, відомий під ім'ям скіфів, запанував **у степовій зоні України**. Звідки з'явилися скіфи - невідомо. **Скіфи - народ войовничий**, проте вони досягли помітних успіхів у землеробстві, скотарстві та ремеслах. Скіфи витворили оригінальну культуру, в якій поєднувалися власні досягнення з грецькими впливами. Під час розкопок **скіфських курганів-могил**, у яких ховали заможних людей, винайдено велику кількість ужиткових предметів, прикрас, зброї тощо. Весь час вели війни з сусідніми народами і державами. Врешті-решт, інші **кочові племена - сармати**, що прийшли з глибин Азії, потіснили скіфів.

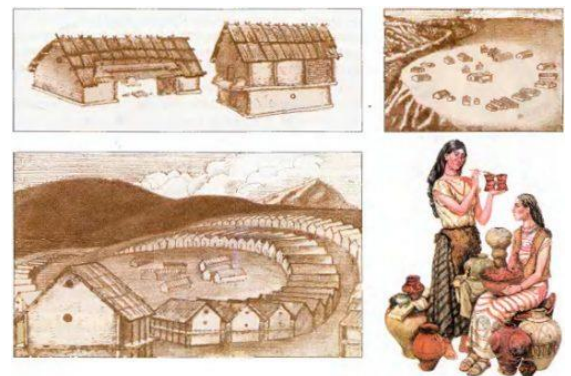
Панування сарматів було коротшим, ніж скіфське. На зміну сарматам прийшли із прибалтійських земель **готи**. З прийняттям християнської віри вони створили свою власну абетку і писемність. Готи відрізнялися особливою войовничістю, добре опанували морську справу. З готської мови в українській залишилися такі слова, як князь, меч, шолом. Держава готів упала під натиском чергового народу нападника - **гунів**, але й вони ненадовго затрималися на українських землях.

Наступною народністю в межах території України, назва котрої засвідчена історією, є **кіммерійці**. За Гомером, вони були жителями найвіддаленішої з північних країн, якої досягав у своїх подорожуваннях легендарний Одисей. В уявленні греків кіммерійці були первісними жителями Північного Причорномор'я. На підтвердження цього давньогрецький історик Геродот (V ст. до н. е.) наводить деякі сучасні йому географічні назви, зв'язані з перебуванням тут кіммерійців.

Важливе місце серед найдавніших мешканців українських земель належить **трипільцям**. Залишки їхнього поселення поблизу с. Трипілля на Київщині віднайшов археолог **Вікентій Хвойка**. Саме від місця першої знахідки і походить назва цього народу, який вчені вважають першим осілим населенням на території давньої України. Основними заняттями трипільців було землеробство і домашнє скотарство. І хоча вони не залишили нам писемних пам'яток, трипільці відомі в усьому світі насамперед своїми глиняними виробами, розписаними білою, жовтою, червоною та чорною фарбами.

Таким чином змінюючи один одного, різні народи творили свої державності на нашій землі. Треба зауважити, що один народ заступав інший не швидко, на те йшли десятки років, а то й століття.

Давня історія України. Скіфи, Сармати, Кімерійці, Слов'яни.

<http://surl.li/ltvrm>

<http://surl.li/ltvru>

Робота за підручником Ірини Грущинської
«Я досліджую світ» 4 клас 2 частина с 28 – 30

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА. *Перейди за посиланням і трішки відпочинь.*

<http://surl.li/hazsa>

ЧИМ СЛАВИЛАСЯ КНЯЖА КИЇВСЬКА РУСЬ?

Київська Русь – могутня середньовічна держава, що існувала з IX до XIII століття нашої ери.

Перед утворенням держави на території майбутньої Київської Русі проживали східнослов'янські племена - *предки українців* - древляни, поляни, сіверяни, волиняни, тиверці, білі хорвати.

Київська Русь була однією з могутніх держав свого часу, що значно вплинула на розвиток європейської цивілізації.

Значення перших князів для України було дуже велике. Перші князі Київської держави з'єднали слов'янські племена в один український народ, зорганізували сильне військо, флоту, торгівлю. Завдяки першим князям, Україна здобула собі славу і набрала великого значення в світі.

Князь Володимир Великий був сином князя Святослава. **Княгиня Ольга** була його бабуса. Він був князем 35 років і за той час зробив багато доброго для України:

- ⇒ Приєднав західні землі України (Галичина, Волинь, Холмщина) до Київської держави, об боронити українські землі від ворогів, він наказав будувати оборонні вали й твердині на кордонах держави.
- ⇒ Хрещення України - це було найважливіше, що зробив князь Володимир Великий. В 988-ому році Володимир Великий прийняв християнство з Греції. Греція була тоді найбільш культурною державою в світі і мала давню тисячолітню культуру. Через близькі зв'язки з Грецією, Київська Русь могла швидко розвиватися.
- ⇒ Володимир Великий почав будувати церкви в Києві та інших містах України. Найбільша церква, яку він збудував, це була Десятинна церква в Києві. Її називали "десятинна" тому, що на цю церкву князь Володимир віддавав одну десяту частину свого майна.
- ⇒ Від того часу, як Україна прийняла християнство, почала ширитися в Україні наука й освіта. Тоді

заснували перші школи при церквах і монахи почали вчити дітей письма.

⇒ Монахи почали також писати літописи, в яких описували, що діялося в Україні в той час. Найславніший літописець був монах Нестор. Він написав історію України від самих початків до того часу, коли він жив.

⇒ В той час коли князем був Володимир Великий, почали виробляти перші українські гроші. На цих грошах був образ князя Володимира, а на другій стороні був тризуб, який пізніше став гербом української держави.

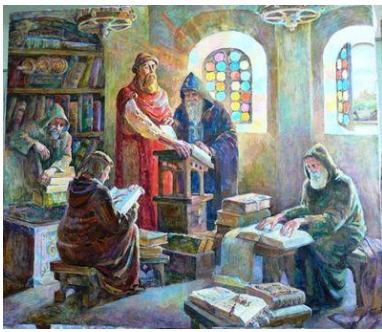

Ярослав Мудрий - великий князь Київський (з 1019 р.), під час правління якого Русь досягла найвищого розквіту. Він був сином Володимира Великого. Прізвисько Мудрий закріпилося за Ярославом в офіційній історіографії лише в другій половині XIX ст., за життя його так не називали. Період правління Ярослава вважається кульмінацією величі Києва, який саме тоді став одним з найбільших міст Європи. Князь Ярослав керував найбільшою країною Європи цілих 35 років, і ніколи, ні до, ні після нього, держава не мала такої могутності. За цей час князь проявив себе як видатний:

- ⇒ **полководець** (успішно воював з Польщею, розгромив печенігів, розширив територію країни на північному сході і північному заході);
- ⇒ **дипломат** (довгий час правив спільно з братом Мстиславом без найменших конфліктів; встановив добрі відносини з більшістю монарших сімей Європи, реально впливав на політику багатьох країн);
- ⇒ **державний діяч** (саме при ньому остаточно склалася на Русі владна ієрархія, і, по суті, завершився процес соціального структурування суспільства);

- ⇒ **законодавець** (був створений перший записаний збір законів - «Руська правда», що вважається попередником кримінального кодексу. У ній не було передбачено смертної кари, навіть вбивство каралося “гривнею”, тобто відшкодуванням у грошовій формі);
- ⇒ **адміністратор** (розділив землі своєї безмежної держави між численними синами, затвердив систему престолонаслідування);
- ⇒ **будівельник** (в Києві почав будівництво собору Святої Софії, а також побудував безліч інших храмів по всій своїй державі);
- ⇒ **просвітитель** (при ньому почали з'являтися перші школи, монастирі, почалося літописання, при церкві св. Софії було засновано першу бібліотеку в Україні).

Володимир Мономах - був останній визначний князь Київської держави. Він князував 12 років. Князь Володимир Мономах підтримував зв'язки з Європою. Його жінка була з Англії, а його внук був королем Данії.

Отже, Київська Русь держава була тим фундаментом, з якого і розпочалося створення Української державності. Утворення і розвиток княжої Київської держави з центром у Києві було закономірним результатом внутрішнього соціально-

економічного та політичного розвитку українців. Київська держава вперше зробила наш народ самостійним і сильним та славним на всю Європу.

«Книга-мандрівка. Україна. Київська Русь»

<http://surl.li/eoilg>

<http://surl.li/lgxiw>

<http://surl.li/loufs>

Робота за підручником Ірини Грущинської
«Я досліджую світ» 4 клас 2 частина с 31 – 32

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА. *Перейди за посиланням і трішки відпочинь.*

<http://surl.li/ltvws>

ЯКОЮ БУЛА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА?

Галицько-Волинське князівство – це держава, яка була утворена шляхом злиття Галицької та Волинської земель. Ще до об'єднання вони обидві входили до складу Київської Русі.

Останнім князем, який контролював всю західну територію Київської Русі, став **Роман Мстиславич** (1150-1205) з династії Рюриковичів, праправнук видатного Володимира Мономаха. Найбільшої могутності Галицько-Волинська держава досягла у 30-60-ті рр. XIII ст., за часів правління князя **Данила**

Галицького (1201–1264 рр.), сина Романа Мстиславича. Данило Галицький є однією з найвидатніших постатей в історії України. Князь Галичини і Волині, король Русі, він увічнив своє ім'я як **мудрий правитель і талановитий полководець**. Князю Данилу вдалося укріпити свою владу у Галицько-Волинському князівстві. Він відновив стосунки з Угорщиною та Польщею, відбудував зруйновані монголо-татарами міста, звів нові могутні фортеці – Кременець і Холм, що став столицею князівства.

Коронування та надання Галицько-Волинському князівству **статусу королівства** значно підвищило авторитет української держави в Європі. У 1253 році, розраховуючи на підтримку Центральної Європи, Данило розпочав бойові дії проти монголів. Незабаром він відбив частину територій *Поділля та Волині*. На цьому етапі вирішальне значення мала західна підтримка. Однак вона так і не прийшла. Тому Данило змушений був розірвати унію і власними силами боротися з монголо-татарами.

Під час правління князя було засновано одразу декілька нових міст, серед яких Львів, названого на честь старшого сина Лева, саме він виявився найенергійнішим і правив з 1264 до 1301 року. Він відвоював у Угорщини Закарпаття з містом *Мукачево*, а у Польщі – *Люблінську землю*. Завдяки цьому, територія Галицько-Волинської держави стала найбільшою за всю її історію.

У пам'яті нащадків Данило Галицький залишився як правитель, який подавав **приклад єднання** заради великої мети – утвердження державності. Його держава, створена на території Європи в XIII столітті, зіграла вирішальну роль в історії України. І найбільша заслуга Данила полягає в тому, що він був патріотом своєї землі.

«Книга-мандрівка. Україна. Про короля України Данила Галицького».

<http://surl.li/ltvnz>

Робота за підручником Ірини Грущинської
«Я досліджую світ» 4 клас 2 частина с 33 – 34

Словник: археологія, археологи, Вікентій Хвойка, язичники, слов'яни, скіфи, сармати, готи, гуни, кіммерійці, трипільці, скіфських курганів-могил, Київська Русь, Володимир Великий, Княгиня Ольга, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Роман Мстиславич, Галицько-Волинське князівство, Данило Галицький.

Висновки:

- Археологія - наука, яка вивчає історію людства на основі викопних знахідок.
- Першовідкривач і засновник української археології - Вікентій Хвойка.
- Давні українські народи – трипільці, кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни, слов'яни.
- Володимир Великий запровадив християнство у всій своїй країні.
- Княгиня Ольга провела успішні реформи для зміцнення Русі.
- Ярослав Мудрий заснував перші монастирі, собори, школи, бібліотеки, розробив збірку законів давньоруського права.
- Кирилиця - алфавіт слов'янських мов створених Кирилом і Мефодієм.
- Данило Галицький мудрий правитель, талановитий полководець, проголошений король, приклад єднання.
- Першодрукар Іван Федоров - книга "Апостол" і «Буквар».